

ното население дава като резултат оценка от 196 хиляди лица, намиращи се продължително време извън България (НСИ, 2002).

Известен е **основният недостатък** на този подход - ако майката на фактическия мигрант е починала или също е извън страната, то липсва респондент, който да даде информация за този мигрант. Едно възможно, но частично решение на този проблем е включването на въпроси за улавяне на случаи на сирачество по майчина линия (Калчев, 2001), при което подаването на данни за мигранта следва да се осъществи от жив баща или други преки родственици. Това естествено не решава въпроса със случаите, в които целите семейства са напуснали страната или емигрантите (най-вече от по-високите възрастови групи) нямат живи родители или въобще преки родственици в България.

В обобщение може да се каже, че възможностите за сравнително точно директно измерване на фактическата емиграция са *значително ограничени*. Основният проблем тук е, че обектът на изследване, а именно отсъстващите от страната лица, е *недостъпен на територията на страната*, за разлика от съвкупността на имигрантите. Както бе отбелязано, другият съществен проблем е свързан със случаите на *липса на надеждни респонденти*, които да дадат информация за мигрантите. И трети проблемен момент - дори да има такива лица, остава несигурността при точното определяне на периода на пребиваване на емигранта в чужбина.

РЕПРЕЗЕНТАТИВНОТО НАБЛЮДЕНИЕ НА ВЪНШНАТА МИГРАЦИЯ

Друг важен аспект на изучаване на миграционните процеси е свързан с оценката на *потенциалната външна миграция* на населението, наричана още потенциален външен миграционен поток. Най-общо, такъв вид изследване е фокусирано по-скоро върху изучаването на *миграционните нагласи* на населението в изпращащата страна, както и върху основните формиращи ги фактори. Това естествено налага значително разширяване на диапазона на регистрираните данни за респондентите в рамките на специализираното *репрезентативно анкетно проучване* при обхващане на техните мнения, оценки и ориентация към евентуално миграционно поведение.

Безспорно, извадковото наблюдение за изучаване на външната миграция дава много по-широки и гъвкави възможности за многостранно характеризиране на потенциалната външна миграция на населението. Тук ще отбележа някои съществени елементи на тази характеристика, за които на настоящия етап:

- има определени решения в инструментариума и същевременно
- могат да се потърсят възможности за усъвършенстване при евентуални бъдещи проучвания в тази област.